

Warszawa, 2016 – 09 - 19

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

RR rr 070-3 / /16

Pan

Jerzy Chróścikowski

Przewodniczący

Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

W nawiązaniu do pisma z dnia 12 września 2016 r., znak: BPS/KRRW/0330/37/16 przekazuję w załączeniu informację dotyczącą „Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce na lata 2016-2020”.

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Krzysztof Jurgiel

zał. 15 egz.

**INFORMACJA
MINISTRA ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI
dla Senackiej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

na temat:

**Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce na
lata 2016-2020**

Warszawa, 20 wrzesień 2016 r.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjęto inicjatywę opracowania Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce.

Celem opracowania Programu jest wypracowanie, klarownej dla uczestników rynku, koncepcji długofalowego działania mającej zapewnić realizację zidentyfikowanych celów umożliwiających rozwój krajowego sektora rolno-żywnościowego. Projekt programu ma także na celu usystematyzowanie oraz zebranie informacji o obecnie podejmowanych inicjatywach oraz kierunkach działań umożliwiających rozwój rynków rolnych w Polsce.

Program koncentruje się na dziewięciu rynkach rolnych, tj. rynkach: zbóż, rzepaku, wieprzowiny, wołowiny, drobiu, mleka i przetworów mlecznych, cukru, owoców i warzyw oraz tytoniu.

W kraju istnieje duży potencjał rozwoju rolnictwa. Aktualna sytuacja w poszczególnych sektorach rolnych jest różna jeśli chodzi o dynamikę zmian poziomu produkcji, tendencje w handlu zagranicznym, stopień zorganizowania producentów i ogólną kondycję sektora. Niezależnie od tego, w każdym z sektorów istnieją wyzwania i szanse rozwoju.

Rolnictwo polskie charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem. Średnia powierzchnia użytków rolnych (UR) przypadająca na 1 gospodarstwo zwiększa się jednak stopniowo i w 2014 r. wyniosła 10,3 ha użytków rolnych (w 2011 r. – 9,1 ha, a w 2002 r. – 5,8 ha). Ponad połowa gospodarstw w Polsce (51%) użytkuje nie więcej niż 5 ha UR. W gospodarstwach tych znajduje się 12,7% UR. Prawie 75% gospodarstw użytkuje mniej niż 10 ha UR, a ich łączny udział w użytkach rolnych wynosi 27,7%. Gospodarstwa te z reguły prowadzą produkcję metodami tradycyjnymi, przy niskim nawożeniu mineralnym i zużyciu chemicznych środków ochrony roślin, a także pasz przemysłowych w żywieniu zwierząt gospodarskich.

Prawie 31% użytków rolnych znajduje się w gospodarstwach o powierzchni 10-30 hektarów. Ponad 72 tys. gospodarstw (5,2% ogólnej zbiorowości) charakteryzuje się powierzchnią ponad 30 ha UR i posiada łącznie nieco ponad 6 mln ha UR, tj. 41,3% użytków rolnych. Widoczne stopniowe zmiany w strukturze gospodarstw rolnych powodują zwiększenie liczby gospodarstw większych obszarowo. Mają one także coraz większy udział w użytkowaniu ziemi rolniczej.

Przy znacznym rozdrobnieniu gospodarstw oraz gorszej, w porównaniu z innymi krajami członkowskimi, jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, Polska jest znaczącym w świecie i w Europie producentem produktów rolno-spożywczych, dysponując znacznymi zasobami siły roboczej.

Obecnie gospodarstwa rolne wytwarzają w Polsce produkcję, której wartość globalna (w cenach bieżących) plasuje polskie rolnictwo na 7. miejscu w Unii Europejskiej za Francją, Niemcami, Włochami, Hiszpanią, Wielką Brytanią i Holandią. W strukturze towarowej produkcji rolniczej w Polsce w 2014 r. największy udział miały: mleko krowie (18,6%), zwierzę wieprzowy (13,9%), zwierzę drobiowy (13,5%), zboża (13,3%), warzywa (9,1%), rośliny przemysłowe (7,3%), zwierzę wołowy i cielęcy (6,3%), jaja kurze (5,7%) i owoce (5,1%).

Polska ma także znaczący udział w produkcji UE-28. W 2014 r. była największym producentem jabłek (26,4% w UE-28), mięsa drobiowego (15,1%), marchewki (16%), kapusty białej (31,4%), pszenżyta (39%), czarnej porzeczki (75%), pieczarek (27,6%), drugim producentem żyta, owsa (18,6%), truskawek (18,8%), a trzecim producentem zbóż ogółem (9,3%), buraków cukrowych (9%), rzepaku (12,8%), cebuli (10%), ziemniaków (11,4%) (rys. 4). Polska zajmuje także znaczące miejsce w produkcji: mleka, serów, masła, pomidorów i tytoniu.

Przygotowany dokument składa się z trzech rozdziałów:

- *Analiza rynków rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem produkcji oraz struktury gospodarstw i sektora przetwórstwa na tle głównych producentów w UE*
- *Formy wsparcia rynków rolnych przewidziane w przepisach unii europejskiej oraz krajowych*
- *Cele i wyzwania rozwoju oraz działania służące rozwojowi rynków rolnych*

W rozdziale I projekt programu zawarto analizę poszczególnych sektorów, w tym dane na temat ich struktury, poziomu produkcji, handlu zagranicznego, rysując tym samym obraz uwarunkowań rozwoju poszczególnych rynków. Umieszczono w nim także analizę SWOT każdego z dziewięciu sektorów.

W rozdziale II omówiono najważniejsze dostępne instrumenty unijnego i krajowego wsparcia rynków rolnych w ramach wspólnej organizacji rynków produktów rolnych, płatności bezpośrednich, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz elementy pomocy krajowej.

W rozdziale III wskazano cele i wyzwania w poszczególnych sektorach oraz propozycje działań, które należy podjąć, aby zrealizować wyznaczone cele. Część dotycząca działań została podzielona na działania ogólne, których realizacja będzie miała wpływ na wszystkie sektory rolne, a także działania specyficzne dla wybranych rynków rolnych.

Sektor rolno-spożywczy w Polsce dysponuje znacznymi wykwalifikowanymi zasobami ludzkimi, zasobami ziemi rolnej, infrastruktury technicznej, nowoczesnym przetwórstwem i handlem. Z analizy struktury i funkcjonowania poszczególnych rynków rolnych w Polsce wynika, że głównymi celami realizowanych działań na rynkach rolnych powinny być:

- 1) **Rozwój poszczególnych sektorów w celu lepszego wykorzystania istniejących zasobów i zaspokojenia potrzeb odbiorców i konsumentów;**
- 2) **Zwiększenie konkurencyjności krajowego sektora rolnego na rynku Unii Europejskiej i światowym;**
- 3) **Poprawa i stabilizacja sytuacji dochodowej krajowego sektora.**

Ww. cele zostały rozwinięte w programie w odniesieniu do każdego rynku, co pozwala uwzględnić specyfikę każdego z nich.

W rozdziale III programu sformułowano również główne wyzwania, które pojawiają się przy podejmowaniu próby realizacji wyznaczonych celów. Część wyzwań jest wspólna dla wszystkich rynków, inne natomiast są specyficzne dla niektórych z nich. Wspólne wyzwania dla rynków rolnych to:

- Poprawa współpracy w ramach łańcucha marketingowego;
- Dostosowanie skali, struktury i efektywności produkcji do potrzeb i wymogów rynku;
- Kreowanie właściwego przekazu dotyczącego oferowanych produktów kierowanego do odbiorców i konsumentów;
- Właściwe wdrażanie instrumentów wspólnej organizacji rynków rolnych;
- Wykorzystywanie możliwości stabilizowania dochodów.

Formułując cele i wyzwania uwzględniono możliwości wykorzystania istniejących w kraju zasobów, ale także znaczenie dopasowania oferty do potrzeb odbiorcy i konsumenta. Rozwój produkcji w poszczególnych sektorach musi bowiem uwzględniać konieczność znalezienia zbytu na wytworzone produkty.

W oparciu o założone cele i wyzwania przygotowano główne kierunki działań umożliwiające rozwój rynków rolnych w Polsce, jak:

- Wdrożenie i egzekwowanie obowiązku zawierania umów na dostawy;
- Eliminowanie nieuczciwych praktyk w handlu rolno-spożywczym;
- Upowszechnianie zbywania, przez rolników, produktów rolnych poprzez zorganizowane przez nich struktury jakimi są grupy producentów i organizacje producentów oraz ich związki i zrzeszenia;
- Poprawa funkcjonowania funduszy promocji i lepsze ukierunkowanie promocji;
- Stworzenie Polskiego Narodowego Holdingu Spożywczego;
- Odtworzenie i wsparcie rozwoju lokalnych rynków rolnych;
- Uruchomienie platformy żywnościowej;
- Stworzenie Funduszu Ochrony Przychodów Rolniczych.

Analizując możliwości wspierania rozwoju rynków rolnych oraz poprawy ich funkcjonowania należy mieć na uwadze, iż obecna perspektywa finansowa w ramach wspólnej polityki rolnej UE już trwa, system dopłat bezpośrednich oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 jest przyjęty, a możliwości zmian w tych obszarach są ograniczone.

Uwzględniając powyższe należy przyjąć, że efekty opracowywanego Programu dla lat 2016-2020, w postaci wymiernych skutków dla polskiego rolnictwa, wystąpią po tym okresie. Dla oceny stopnia realizacji przyjętych w projekcie kierunków działań, w odniesieniu do poszczególnych dziewięciu głównych rynków rolnych, zaproponowano poniższe kierunkowe wskaźniki realizacji celów:

I. Rynek zbóż

- 1) Uzyskanie trwałej nadwyżki podaży nad popytem co najmniej na poziomie 10% pod koniec realizacji programu;
- 2) Zwiększenie dodatniego salda w handlu zagranicznym zbożem i produktami jego przetwórstwa poprzez m.in.:
 - zmniejszenie o min. 20% czasu oczekiwania statków na załadunek,
 - skrócenie, o 20%, czasu odbioru ziarna ze środka transportu w porcie,
 - zwiększenie wydajności dobowej obsługi lądowych środków transportu oraz statków poprzez pomiar liczby jednostek obsłużonych w ciągu doby,
 - zwiększenie pojemności przyportowej infrastruktury magazynowej, pozwalającej na gromadzenie dużych partii zbóż, poprzez pomiar przyrostu bazy magazynowej,

- uproszczenie istniejących procedur administracyjnych w obsłudze eksportu towarów rolno-spożywczych;

3) wzrost do poziomu 30% w 2020 roku odsetka ziarna zbóż wprowadzanego do obrotu przez Grupy Producentów Rolnych, Organizacji Producentów i Spółdzielni Rolników;

4) wzrost, do co najmniej 70% w roku 2020, udziału ziarna zbóż wprowadzanego do obrotu na podstawie umów na dostarczanie produktów rolnych.

II. Rynek rzepaku

1) Zwiększenie sprzedaży zagranicznej rzepaku i produktów jego przetwórstwa o 30%;

2) Wzrost do poziomu 30% odsetka nasion rzepaku i rzepiku wprowadzanych do obrotu przez Grupy Producentów Rolnych, Organizacji Producentów i Spółdzielni Rolników;

3) Wzrost, do co najmniej 90%, udziału nasion wprowadzanych do obrotu na podstawie umów na dostarczanie produktów rolnych.

III. Rynek wieprzowiny

1) Zwiększenie krajowego pogłowia świń o co najmniej 20-30%;

2) Zwiększenie sprzedaży zagranicznej mięsa wieprzowego o co najmniej 15%;

3) Wzrost do poziomu 30% odsetka żywca wieprzowego wprowadzanego do obrotu przez Grupy Producentów Rolnych, Organizacji Producentów i Spółdzielni Rolników;

4) Wzrost, do co najmniej 80%, udziału żywca wieprzowego wprowadzanego do obrotu na podstawie umów na dostarczanie produktów rolnych.

IV. Rynek wołowiny

1) Zwiększenie sprzedaży zagranicznej mięsa wołowego o 20%;

2) Wzrost do poziomu 30% odsetka żywca wołowego wprowadzanego do obrotu przez Grupy Producentów Rolnych, Organizacji Producentów i Spółdzielni Rolników;

3) Wzrost, do co najmniej 80%, udziału żywca wołowego wprowadzanego do obrotu na podstawie umów na dostarczanie produktów rolnych.

V. Rynek mięsa drobiowego

1) Zwiększenie sprzedaży zagranicznej mięsa drobiowego o co najmniej 30%;

2) Utrzymanie pozycji lidera w UE w produkcji mięsa drobiowego.

VI. Rynek mleka i przetworów mlecznych

1) Zwiększenie sprzedaży zagranicznej przetworów mlecznych o 20%;

2) wzrost liczby krów objętych oceną użytkowości mlecznej oraz wzrost wydajności krów mlecznych (oba wskaźniki – wzrost o co najmniej 10%),

3) wzrost krajowego spożycia mleka i jego przetworów o 5% poprzez zintensyfikowanie działań promocyjnych.

VII. Rynek cukru

- 1) Rozwój uprawy buraków cukrowych umożliwiający zapewnienie surowca do uzyskania wielkości produkcji cukru przekraczającej co najmniej o 10% zapotrzebowanie krajowe na cukier;
- 2) Zwiększenie konkurencyjności krajowego sektora oraz stabilizacji sytuacji finansowej plantatorów buraków cukrowych poprzez określenie ram długofalowej współpracy na bazie przepisów określających tę współpracę.

VIII. Rynek owoców i warzyw

- 1) Zwiększenie udziału eksportu w zagospodarowaniu krajowej produkcji do 30%;
- 2) zwiększenie udziału organizacji producentów owoców i warzyw w krajowej podaży produkcji ogrodniczej o 25%;
- 3) zwiększenie liczby producentów owoców i warzyw zrzeszonych w organizacjach producentów owoców i warzyw o 10%;
- 4) wzrost, do co najmniej 50%, udziału ilości owoców i warzyw wprowadzanych do obrotu na podstawie umów na dostarczanie produktów rolnych.

IX. Rynek tytoniu

1. Zwiększenie eksportu surowca tytoniowego do poziomu co najmniej 5% średniego eksportu z lat 2005-2014.
2. Ograniczenie udziału tytoniu pochodzącego z nielegalnych źródeł w obrocie krajowym.

Prace nad przedmiotowym programem na poziomie Ministerstwa zostały sfinalizowane. Przygotowany materiał stanowi bazę wyjściową do dalszych prac. Jest on dostępny na stronie internetowej MRiRW www.minrol.gov.pl.

W dniu 11 sierpnia 2016 r. projekt *Programu rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce* został przekazany do konsultacji społecznych, których termin, na prośbę środowisk rolniczych został wydłużony i upływa z dniem 15 października 2016 r. Następnie przekazane uwagi będą przedmiotem dyskusji i analizy podczas spotkań branżowych. Celem tych spotkań będzie wypracowanie ostatecznych rozwiązań akceptowalnych przez uczestników sektora rolno-spożywczego. Przewiduje się, że „*Program rozwoju głównych rynków rolnych w Polsce*” będzie przyjęty przez kierownictwo resortu rolnictwa w grudniu 2016 r.

